

Aktuāli

Akcentē karjeras atbalsta nepieciešamību skolēniem

Paneldiskusija: skolu pārstāvji dalās pieredzē par karjeras izglītības pasākumu īstenošanu savās skolās

Lai aktualizētu jautājumu par karjeras attīstības atbalsta nepieciešamību jauniešiem, kā arī sniegtu iespēju vispārizglītojošo skolu pārstāvjiem dalīties pieredzē karjeras izglītības pasākumu organizēšanā un īstenošanā savās skolās, VIAA 2009. gada 30. oktobrī rīkoja konferenci „Karjeras attīstības atbalsts skolēniem”.

VIAA direktore Dīta Traidās, uzrunājot konferences dalībniekus, uzsvēra: „Tādos apstākļos, kādi ir šodien, konferences rīko vairs tikai tie, kas patiešām cer tajās smelties noderīgas un saprātīgas idejas savam darbam vai misijai. Arī tie, kuri nav zaudējuši entuziasmu sekot savai sirdslietai un nepamest darbus, kuros ieguldīts spēks, enerģija un, galvenais, nepamest savus līdzbiedrus un sekotājus! Tomēr jāatzīst, ka līdz šim mūsdienīgas karjeras attīstības atbalsta sistē-

mas izveide Latvijā maz interesējusi politikas veidotājus, bet šī jautājuma aktualitāti un dzīvotspēju pastāvīgi rosinājusi un uzmanījusi ES. Arī karjeras izglītības attīstības iniciatīva savulaik nākusi tieši no EK. Jau pirms desmit gadiem, 1999. gadā, EK rosināja un sniedza finansiālu atbalstu *Euroguidance* tīkla centra izveidei Latvijā. Diemžēl šis darbības virziens svarīgs licies samērā ierobežotam darītāju pulkam, pat no Eiropas Sociālā fonda līdzfinansēto 2009. gadam plānoto aktivitāšu saraksta projektā karjeras atbalsta pasākumiem tika svītroti vieni no pirmajiem. Bet tā kā visas cilvēces apzinātajai attīstībai jāpateicas tikai oportunistiem un sapņotājiem, tad tieši tādi cilvēki lēnām, bet neatlaidīgi virza uz priekšu politikas veidotāju, jaunatnes un kopumā sabiedrības izpratni par procesiem, kas ir šīs dienas satikšanās iemesls.” ➡

Īsumā

Par izglītības iespējām Eiropā

VIAA mājas lapas www.viaa.gov.lv Karjeras atbalsta *Euroguidance* sadaļā „Studiju ceļvedis Eiropā” ir aktualizēta informācija par izglītības iespējām Eiropā. No 2010. gada visu veidu izglītības iestāžu bibliotēkas varēs pieteikties un saņemt šo informāciju arī CD formātā. Pieteikumus lūdzam sūtīt uz e-pastu: kad@viaa.gov.lv vai zvanīt pa tālruni 67830842.

Atvērts diskusiju forums

VIAA saviem klientiem piedāvā jaunu informācijas ieguves, saskarsmes veidošanas un diskusiju iespēju. Ikvienam interesents ir aicināts izmantot www.viaa.gov.lv piedāvāto diskusiju forumu, lai uzsāktu diskusiju vai piedalītos citu ierosinātā diskusijā par aktuāliem karjeras atbalsta jautājumiem!

Konsultē par izglītības iespējām

Arī 2010. gadā VIAA Karjeras atbalsta departamenta un *Euroguidance* tīkla darbinieki piedāvā sniegt bezmaksas informāciju par izglītības iespējām Latvijā un Eiropā vispārizglītojošo skolu skolēnu grupām, kā arī konsultācijas izglītības iestāžu pedagogiem karjeras izglītības īstenošanas jautājumos, par pasākumu laiku un vietu vienojoties ar skolas vadību. Pieteikumus lūdzam sūtīt uz e-pastu: kad@viaa.gov.lv vai zvanīt pa tālruni 67830842.

1

Akcentē karjeras atbalsta..

VIAA direktore uzsvēra, ka Latvijā patlaban nav daudz cilvēku, kas spēj palīdzēt jauniešiem izprast karjeras attīstības jautājumus un atrast sev piemērotu virzienu tās veidošanai.

Konferences dalībniekus uzrunāja arī IZM valsts sekretāra vietniece nozares politikas jautājumos Kristīne Vāgnere un Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja Eiženija Aldermane. Viņas uzsvēra, ka informatīvais un konsultatīvais atbalsts bērniem un jauniešiem tālākās izglītības un profesionālās karjeras ievirzes jautājumos mūsdienās ir ļoti aktuāls. Skolām ir jābūt tām, kuras motivē jauniešus aizdomāties par šiem jautājumiem, palīdz atrast vajadzīgo informāciju, saprast darba dzīves daudzveidību un izprast, kā viens vai otrs lēmums varētu ietekmēt viņu turpmāko dzīvi kopumā.

Paneldiskusijā aktīvi iesaistās Liepājas pilsētas Izglītības pārvaldes izglītības metodiķe Aelīta Antonova

Konferencē piedalījās vairāk nekā 150 karjeras atbalsta politikā iesaistīto speciālistu – augstskolu lektori, pārstāvji no dažādām valsts pārvaldes iestādēm, vispārīgizglītojošajām skolām, Nodarbinātības valsts aģentūras, bibliotēkām, Latvijas Pašvaldību izpilddirektoru asociācijas u.c. Konferences dalībnieki varēja uzklaut dažādu līmeņu iestāžu pieredzi un iepazīt situāciju ne tikai galvaspilsētā, bet arī mazās lauku skolās.

Bauskas rajona padomes Izglītības pārvaldes vadītāja Aija Sprinķe iepazīstināja ar savu pieredzi karjeras attīstības atbalsta nodrošinājumā Bauskas novadā, bet Valmieras Pārgaujas ģimnāzijas direktore Agita Zariņa da-

lījās pieredzē, kā karjeras attīstības atbalsts ir organizēts Valmieras Pārgaujas ģimnāzijā. Abas runātājas uzsvēra, ka svarīgi, lai atbildība par karjeras atbalsta pakalpojumu nodrošinājumu skolēniem netiktu uzlikta tikai un vienīgi uz klašu audzinātāju pleciem. Būtu jāveido kompleksa programma, kuras īstenošanu koordinē gan novada, gan skolas līmenī, kā arī tiktu sniegts atbilstošs metodiskais, informatīvais, finansiālais un morālais atbalsts karjeras izglītības īstenošanai.

Konferences dalībnieku interesi un atzinību izpelnījās Dobeles Jaunatnes iniciatīvu un veselības centra vadītājas Līgas Freibergas stāstījums par centra darbību. Dobeles Jaunatnes iniciatīvu centra misija ir jauniešu fiziskās, garīgās un sociālās labklājības uzlabošana. Centra darbību nodrošina pašvaldība, sedzot telpu uzturēšanas un materiāli tehniskās bāzes izdevumus, darbinieku atalgojumu un viņu profesionālo pilnveidi. Konferences dalībnieki pārliecinājās, ka centra darbības programma ir lielisks paraugs, kā palīdzēt jauniešiem apgūt noderīgas zināšanas un prasmes, kas ir gan veiksmīgas dzīves, gan profesionālās karjeras veidošanas pamats.

Lielu interesi guva arī levas Glūdiņas (Suntažu vidusskola) prezentācija par to, kā skolā noritēja projektu nedēļa „Dibināsim uzņēmumu”, kuras mērķis bija paplašināt skolēnu redzeslokus savas karjeras izvēlei. Skolēniem bija jāievāc informācija par kādu no uzņēmējdarbības veidiem un profesijām tajā, jāiepazīstas ar uzņēmuma dibināšanai nepieciešamajiem

Uz konferences dalībnieku paneldiskusijas jautājumiem atbild NVA karjeras metodikas un klientu apkalpošanas nodaļas vadītāja Dita Lūka.

dokumentiem, jāuzsāk praktiska darbība: statūtu noformēšana, ekonomiskie aprēķini, jā sastāda biznesa plāns, jāveic mārketinga pasākumi, jāizgatavo produkts (piem., rotas, kūkas, koka izstrādājumi, limonāde u.tml.). Projektu nedēļas noslēgumā notika ražojumu izstāde un prezentācija par savu uzņēmumu. Projekta norisē galveno ekspertu, ekspertu un kuratoru lomās iesaistījās viss pedagoģiskais personāls. I.Glūdiņas prezentācijā bija iekļautas ļoti daudzas fotogrāfijas, kurās bija redzami projektu nedēļas galvenie „varoņi”. Bildēs redzamais liecināja par to, cik azartiski, aizrautīgi un rezultatīvi var organizēt obligātu skolas pasākumu, lai palīdzētu jauniešiem attīstīt uzņēmību, lai motivētu tos kļūt ne tikai par darba ņēmējiem, bet gatavoties kļūt arī par darba devējiem vai vismaz pašnodarbinātajiem!

Konferences noslēgumā notika aktīva un pat emocionāla paneldiskusija par karjeras vadības prasmju integrēšanas nepieciešamību izglītības procesā, karjeras atbalsta pakalpojumu pieejamības paplašināšanas nepieciešamību un to kvalitātes nodrošināšanu izglītības sektorā, kā arī starpsektoru un starpinstitūciju sadarbību un atbalstu šādu pakalpojumu piedāvājuma paplašināšanai jauniešiem. Diskusijas dalībnieki vēltīja kritiku izglītības sektora vadībai par šo jautājumu ignoranci, veidojot izglītības stratēģiju un tās īstenošanas programmas.

Viena no būtiskākajām atziņām, kas tika izteikta diskusijas laikā: lai sabiedrībā radītu izpratni par to, kāpēc ir svarīgi laikus plānot savu dzīves un darba karjeru, vēl tāls ceļš ejams.

Mācīšanās aizbraucot

„Mācīšanās aizbraucot” (*Learning by leaving*) – šāds vadmotīvs vienoja Eiropas Komisijas mobilitātes informācijas un konsultācijas tīklu kopīgās konferences dalībniekus, kas Zviedrijas pilsētā Upsalā pulcējās 2009. gada 18.–20. novembrī. Konferenci organizēja Zviedrijas Izglītības ministrijas pārraudzības iestādes – Starptautisko izglītības programmu aģentūra, EK Mūžizglītības programmu aģentūra un Jaunatnes lietu pārvalde sadarbībā ar Valsts nodarbinātības aģentūru Zviedrijas ES prezidentūras ietvaros.

Konferences darbā piedalījās vairāk nekā 150 dažādu EK informācijas un konsultāciju Euroguidance, Euro-pass, Eurodesk un Eures tīklu pārstāvji Eiropas Savienības un Eiropas ekonomiskās zonas valstīs. Konferences mērķi bija pilnveidot sadarbību starp dažādajiem EK izveidotajiem mobilitātes tīkliem un programmām, kā arī sagatavot kopīgu viedokli, komentārus un ieteikumus Eiropas Kopienas Komisijai par „Zaļo grāmatu”, kuras apspriešana bija izsludināta līdz šī gada 15. decembrim.

Konferences prezentāciju un diskusiju galvenā tēma bija mobilitātes ietekme uz cilvēka profesionālo un personisko prasmju attīstību, īpaši tās ietekme uz jauniešiem. Dalībnieki diskutēja par EK politiku mobilitātes veicināšanas jautājumos, par kopīgo un atšķirīgo ES dalībvalstu politikā jauniešu mobilitātei izglītības ieguves vai nodarbinātības nolūkā, par mobilitātes

šķēršļiem kopumā un atsevišķu valstu un sektoru griezumā, to mazināšanas iespējām, atšķirīgām darba metodēm dažādās jauniešu auditorijās.

Daži galvenie secinājumi, par ko vienojās konferences dalībnieki:

- Mobilitāte ir veids, kā pārbaudīt savas personiskās un profesionālās prasmes.

Ir svarīgi, lai mobilitātes jautājumi valstī tiktu risināti kompleksi, sadarbojoties visām EK Mūžizglītības programmām, EK informācijas un konsultāciju tīklu pārstāvniecībām, iegūtās izglītības un kompetenču novērtēšanas un atzīšanas centriem (gan nacionālajiem, gan ENIC/NARIC tīkla centriem).

- Mobilitāte ir virzība uz elitārisumu, jo tā paplašina profesionālās prasmes starptautiskā aspektā un attīsta tādas personiskās prasmes kā spēju reaģēt uz izmaiņām, spēju vadīt un virzīt savu mācīšanos, attīstīt sociālās un dzīves uztveres prasmes, motivāciju, patstāvību, uzlabo svešvalodu prasmes.
- Mobilitātes veicināšanā iesaistītajam personālam ir jāpievērš liela uzmanība atšķirīgajām metodēm, kuras izmanto, informējot un konsultējot cilvēkus pirms mobilitātes brauciena un sarunās ar viņiem pēc atgriešanās. Ir svarīgi palīdzēt izvērtēt jauniegūtās prasmes, pa-

līdzēt saprast, kur un kā tās visefektīvāk izmantot, lai re-integrētos savas valsts apstākļos un vidē pēc atgriešanās.

- Mobilitāti izglītības ieguves nolūkā būtu nepieciešams padarīt par ikdienas ikvienam, nevis izņēmumu īpaši izredzētajiem.
- Mobilitāti vajadzētu atbalstīt ne tikai no EK līdzekļiem un programmām, bet tās nodrošināšanā ir vēlams arī aktīvi iesaistīt darba devējus.
- Īpaši vajadzētu pievērst uzmanību mobilitātes iespēju nodrošināšanai skolotājiem, lai viņi spētu saprasties ar mūsdienu jauniešiem.
- Lielākie šķēršļi mobilitātei ir informācijas un finanšu līdzekļu trūkums, valodu barjera, jauniegūto kompetenču nenovērtēšana pēc atgriešanās sava valstī.
- Ir svarīgi, lai mobilitātes jautājumi valstī tiktu risināti kompleksi, sadarbojoties visām EK Mūžizglītības programmām, EK informācijas un konsultāciju tīklu pārstāvniecībām, iegūtās izglītības un kompetenču novērtēšanas un atzīšanas centriem (gan nacionālajiem, gan ENIC/NARIC tīkla centriem).

Vairāk par Eiropas Kopienas Komisijas dokumentu „Zaļā grāmata: Jauniešu mācību mobilitātes veicināšana” lasiet: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/mobility/com329_lv.pdf

Konferences prezentācijas pieejamas www.programkontoret.se/learningbyleaving

Konferences dalībnieki diskutēja par mobilitātes veicināšanas jautājumiem ES

Latvijas delegācija: EUROPASS pārstāvis A.Kozlovs un Euroguidance pārstāve A.Joma

Dižķibeļe – izaicinājums karjeras speciālistiem

No 16. līdz 18. septembrim Rīgā pulcējās vairāk nekā simts karjeras atbalsta speciālistu no visas Eiropas, lai diskutētu par aktuāliem karjeras atbalsta jautājumiem, e-konsultāciju pieejamības paplašināšanu un mūžilgas karjeras atbalsta politiku Eiropā.

Tikšanās laikā norisinājās divi pasākumi. Vispirms 16. un 17. septembra dienas pirmajā pusē notika 6. Eiropas konference „E-konsultācijas: Karjeras konsultāciju pieejamības paplašināšana” (*e-Guidance: Widening of Access to Lifelong Guidance*). Atklājot konferenci, Latvijas izglītības un zinātnes ministre Tatjana Koķe izteica gandarījumu par to, ka tieši Rīgā karjeras atbalsta speciālisti no visas Eiropas diskutē par aktuāliem karjeras atbalsta pakalpojumu pilnveidošanas jautājumiem.

Konferences gaitā veidojās vērtīga domu apmaiņa, jo viedokļus izteica un pieredzē dalījās dažādu organizāciju un valstu pārstāvji. Marina Manzoni, „Iekļaujošās e-Valdības” programmas vadītāja Eiropas Komisijas IKT-Politikas atbalsta programmas ietvaros (*ICT-Policy Support Programm*), uzsvēra, ka patlaban apmēram trešdaļu Eiropas iedzīvotāju var uzskatīt par sociāli neaizsargātiem. Patlaban šai iedzīvotāju daļai valstu valdības atvēl visvairāk sociālā atbalsta resursu, lai mazinātu viņu problēmas, bet tās tomēr pastāv. Tāpēc ir liela nepieciešamība meklēt jaunus strukturētus sociālo pakalpojumu veidus, kā palielināt

neaizsargātāko grupu sociālās iekļaušanās spējas.

Eiropas Interaktīvās programmatūras federācijas (*Interactive Software Federation of Europe*) ģenerālsekrētārs Patriks Čazerands (*Patrice Chazerand*), runājot par karjeras atbalsta pakalpojumu paplašināšanas veidiem jauniešiem, uzsvēra, cik svarīgi ir veidot pakalpojumus virtuālajā vidē. Viens no vispopulārākajiem jauniešu uzrunāšanas veidiem, viņaprāt, ir datorspēles. Kvalitatīvu datorspēļu izveidē būtiska ir vairāku nozaru speciālistu sadarbība.

Dr. Raimo Vorinens (*Raimo Vuorinens*), Juvaskilas universitātes (Somija) Izglītības pētniecības institūta pētnieks, uzsvēra, ka nepietiek tikai radīt jaunus karjeras atbalsta e-resursus. Paralēli ir jārada apstākļi to popularizēšanai noteiktās klientu grupās, informējot par e-vides plašajām iespējām. To kvalitatīvi var veikt tikai šim darbam profesionāli sagatavots personāls – karjeras konsultanti, karjeras izglītības praktiķi.

Savā priekšlasījumā Lielbritānijas Nacionālā karjeras izglītības un konsultāciju institūta profesors Tonijs Vats (*Tony Wats*) atzīmēja, ka ekonomiskās krīzes apstākļos karjeras atbalsta pakalpojumu pieejamībai ir daudz lielāka nozīme nekā iepriekš, lai gan nodrošināt to ir grūtāk. Visas ES valstis cenšas attīstīt tādus karjeras atbalsta pakalpojumu veidus, kas ir nepieciešami un pieejami gan jauniešiem, gan pieaugušajiem, izmantojot

Juvaskilas universitātes pētnieks Raimo Vorinens, stāstot par e-vides plašajām iespējām karjeras atbalsta nodrošināšanā

arī inovatīvus IKT risinājumus, lai gan tie nedrīkst pilnīgi aizstāt pakalpojumu pieejamību klātienē. Tas prasa ciešu sadarbību starp vadošajām valsts institūcijām, izglītības iestādēm, nodarbinātības un sociālā atbalsta sfēru. Šāda pieeja karjeras atbalsta jautājumu risināšanai valstīm tiek ieteikta arī vairākos kopīgajos ES politikas dokumentos, piemēram, 2008. gada decembra Eiropas Padomes rezolūcijā „Par karjeras atbalsta sekmīgāku iekļaušanu mūžizglītības stratēģijā”.

VIAA Karjeras atbalsta departamenta direktore Aleksandra Joma atzīmēja, ka konferences devums ir ļoti rosinošs jaunu pieeju, veidu un metožu meklējumos, lai paplašinātu pieeju karjeras atbalsta pakalpojumiem arī Latvijā.

Pasākuma otrajā daļā 17. un 18. septembrī notika Eiropas Komisijas līdzfinansētā starptautiskā projekta „Eiropas mūžilgas karjeras atbalsta politikas tīkls” (*European Lifelong Guidance Policy Network*) dalībvalstu pārstāvju 5. darba sanāksme. Izglītības un zinātnes ministrija un Labklājības ministrija ir šī Eiropas Komisijas iniciētā starpvalstu projekta dalībniece, un VIAA Karjeras atbalsta departaments veic nacionālā koordinatora funkcijas.

Konferenci Latvijā organizēja VIAA, to atbalstīja Eiropas Komisija, IZM un Eiropas Komisijas līdzfinansētais projekts „Eiropas mūžilgas karjeras atbalsta politikas tīkls”.

Ar konferences prezentācijām var iepazīties: <http://www.egos-cip.eu/riga2009/abstracts.php> EMKAPT

EMKAPT 5. darba sanāksmes programma: <http://ktl.jyu.fi/ktl/elgpn/meetings/riga>

Konferences dalībnieki pārstāvēja dažādas organizācijas un valstis

Valmiera atvērta profesionālam dialogam

Karjeras atbalsta sistēmas veidošana Vidzemes Augstskolā bija nozīmīgs lēmums, kurā nepārvērtējama bija rektores Dr. hist. Vijas Daukštes atvērtība un ieinteresētība jaunu ideju ienākšanai augstskolā. Apstiprinājās arī atziņa, ka „viens (šajā gadījumā – augstskola) nav karotājs”.

Uzsākot ko jaunu, ir jābūt skaidram mērķim un komandai, kas gatava to īstenot. Svarīga, bieži pat izšķiroša ir vadības izpratne un atbalsts jaunieviešumiem. Augstskolas vadības mērķis, nolēmot veidot un attīstīt karjeras atbalsta jomu Vidzemes Augstskolā, bija veidot arī sadarbību ar karjeras izglītības politikas plānošanā un ieviešanā iesaistītajiem speciālistiem Valmierā. Būtiski bija līdztekus akadēmiskajām aktivitātēm veidot Vidzemes Augstskolu kā atvētu vidi profesionālam dialogam. Uzrunājot Valmieras pilsētas pašvaldības izglītības pārvaldes speciālistus, skolu, ģimnāziju direktorus un karjeras izglītības skolotājus, veidojās domubiedru kopa, kas bija ieinteresēti veidot un attīstīt karjeras atbalsta sistēmu Valmierā.

Vairāki pedagogi zināšanas un prasmes karjeras atbalsta jautājumos bija ieguvuši, piedaloties VIAA īstenotajā ESF finansētajā KIPNIS projektā. Tieši šie pedagogi izrādījās galvenie idejas atbalstītāji un virzītāji, jo viņi saprata, ko ar karjeras izglītību un karjeras atbalsta sistēmu ir iespējams atrisināt un attīstīt, kā tā veido skolēnu un studentu izpratni par iekļaušanos darba un profesionālajā vidē.

Projekta ideju īpaši atbalstīja Valmieras pašvaldība, uzsverot projekta

„Valmieras komanda”: no kreisās Daiga Stalšāne – Valmieras Viestura vidusskolas karjeras izglītības skolotāja; Agita Zariņa – Valmieras karjeras izglītības darba organizatore; Inga Zariņa Bojāre – Valmieras pašvaldības Izglītības pārvaldes vadītāja, Dace Rokena – Vidzemes Augstskolas Karjeras centra vadītāja; Vija Daukšte – Vidzemes Augstskolas rektore, Sanda Deisone – Valmieras pašvaldības Izglītības pārvaldes Ārējo sakaru koordinatore, Viktors Litaunieks – Valmieras Pārgaujas pamatskolas direktors.

nozīmību, veidojot vienotu izpratni par efektīvu, optimizētu karjeras izglītības atbalsta sistēmas izveidi un attīstību, nodrošinot veiksmīgāku un daudzpusīgāku sadarbības tīkla starp ģimeni, izglītības iestādēm, pašvaldību, augstskolu un citiem sadarbības partneriem izstrādi un ieviešanu.

Līdz šim karjeras izglītības un karjeras attīstība atbalsta darbs Valmieras izglītības iestādēs bija noritējis „pašdarbības līmenī”, jo nebija izveidota vienota sistēma. Gan karjeras izglītības politikas plānotājiem, gan realizētājiem trūka pieredzes un zināšanu, kā veidot efektīvu, racionālu un funkcionālu

karjeras atbalsta sistēmu, kā veidot sadarbību starp augstskolu, skolām un pašvaldības izglītības pārvaldi.

Lai veidotu vienotu izpratni par karjeras izglītības un atbalsta politikas veidošanu un ieviešanu, Vidzemes Augstskola uzņēmās iniciatīvu izstrādāt Leonardo da Vinci mobilitātes projekta pieteikumu. Projekts dod iespēju doties pieredzes apmaiņā un iepazīt citu valstu pieredzi karjeras attīstības atbalsta sistēmas veidošanā, attīstīšanā un funkcionēšanā, kā arī novērtēt karjeras izglītības lomu un integrāciju mācību un studiju procesā. Vērtīga ir iepazītā Norvēģijas kolēģu pieredze.

Valmieras pašvaldības Izglītības pārvaldes vadītāja Inga Zariņa-Bojāre:

Norvēģijā sajutu un redzēju to, kā pietrūkst mums – stratēģisks, sistēmisks karjeras attīstības atbalsta redzējums valstiskā līmenī, skaidri definētas karjeras izglītības vadlīnijas. Mums, pašvaldībām, lai attīstītu karjeras izglītību un atbalstu izglītības iestādēs, būtu svarīgi sajust šīs jomas nozīmīgumu valsts mērogā, lai tiem rajona 150 skolotājiem, kuri piedalījās projektā KIPNIS, būtu iespēja strādāt un darboties, nododot savas zināšanas karjeras izglītības jomā.

KIPNIS multiplikatore, Valmieras Pārgaujas ģimnāzijas direktore Agita Zariņa:

Šobrīd, izstrūkstot vienotai valsts politikai karjeras jomā, svarīgi ir nepārtraukt, nepazaudēt KIPNIS projektā iesākto. Ir daudz kas, ko varam darīt, turpināt organizāciju līmenī, bet tam pamatā ir divas lietas – kopīga izpratne un sadarbība starp skolu, augstskolu un pašvaldību. Jaunas pieredzes gūšana ir liela motivācija šobrīd iesākto nepārtraukt, bet rašī iespējas, kopīgi sadarbojoties, iesākto attīstīt un pilnveidot.

Vidzemes Augstskolas rektore Dr. hist. Vija Daukšte:

Ir jāuzsāk nopietna diskusija profesionāļu vidū par karjeras izglītību. Šobrīd no darba tirgus „izmestais” cilvēks arī ar augstāko izglītību nereti ir bezpalīdzīgs. Augstākās izglītības uzdevums ir ne tikai sagatavot noteiktai profesionālai darbībai, bet arī savas personīgās karjeras veidošanai visas dzīves garumā. Nepiedodami kavējas formālās un neformālās izglītības savietojamības koncepts un mehānismi.

Caur mācīšanos uz darbu

Eiropas Profesionālās izglītības un apmācības attīstības centrs (CEDEFOP) 2009. gada 26.–27. novembrī Salonikos (Grieķija) organizēja pieredzes apmaiņas semināru „Karjeras atbalsta sniegšana riska grupu jauniešiem – caur mācīšanos uz darbu”

Brigita Miķelsone,
VIAA Karjeras atbalsta departamenta vecākā projektu vadītāja:

Seminārā prezentēja un apsprieda CEDEFOP pētījuma

rezultātus par Eiropas valstu iniciatīvām un praksi karjeras atbalsta sniegšanā riska grupu jauniešiem. Lai gan pētījuma noslēguma ziņojumu publicēšana paredzēta tikai nākamā gada pavasarī, jau tagad zināms, ka pētījumā ir analizēta Eiropas valstu pieredze un apkopoti inovatīvi sistēmiski un eksperimentāli karjeras atbalsta pasākumu piemēri riska grupu jauniešu reintegrācijai izglītības sistēmā mācību turpināšanai un sekmētu vidējās izglītības pabeigšanu vai kvalifikācijas iegūšanu un sagatavotību pārejai no izglītošanās uz nodarbinātību.

Semināra dalībniekiem bija iespēja dzirdēt pašu pētnieku atzinumus, diskutēt par pētījuma saturu, kā arī dalīties savu valstu pieredzē preventīvo, korigējošo un darba pasaules iepazīšanas pasākumu īstenošanā, kas palīdz novērst priekšlaicīgu mācību pamešanu un veicina jauniešu motivāciju mācīties, veidot savu karjeru atbilstoši savām spējām, iespējām un vajadzībām.

Jauniešu motivēšana mācīties un pieņemt kompetentus lēmumus saistībā ar savas karjeras veidošanu ir vienlīdz sarežģīta visās valstīs. Trijas Izglītības ministrijas pārstāvis D. Stouks norādīja, ka viens skolu nepabeigušais savas dzīves laikā valstij var izmaksāt no 150 000 līdz pat 800 000 eiro! Izglītības nepabeigšanai ir ļoti tālejošas individuālas, sociālas, ekonomiskas, kultūras un politikas veidošanas sekas. Izglītības trūkums

ir nopietns šķērslis veiksmīgai dzīves karjeras veidošanai. Tāpēc veiksmīga jauniešu politika un tās īstenošanas programma, kas sniedz atbalstu riska grupām, novērš „atbiruma” draudus, veicina motivāciju mācīties un skolu pametušo reintegrāciju izglītībā,

arī attieksmi, lai sekmīgi integrētu šo prasmju apguvi vispārējās un profesionālajās izglītības standartos un programmās (izglītošanās procesā), jo tas nevar notikt kampanģveidīgi tikai pārejas (no viena izglītības līmeņa uz otru vai no

Eiropas Padome, apstiprinot Integrētās pamatnostādnes izaugsmei un nodarbinātībai, par galveno prioritāti attīstībai laikposmā no 2008. līdz 2010. gadam izvirzīja uz zināšanām balstītas sabiedrības veidošanu. Arī Latvijas nacionālajā Lisabonas programmā līdz 2010. gadam ir izvirzīts mērķis palielināt jauniešu izglītības līmeni panākot, ka 85% jauniešu vecumā no 20 līdz 24 gadiem ir ieguvuši vismaz vidējo izglītību.

tādējādi nodrošinot harmonisku pāreju no izglītošanās uz nodarbinātību.

Semināra dalībnieki bija vienprātīgi savos secinājumos, ka riska faktori un iemesli jauniešu „izkrišanai” no vispārējās vai profesionālās izglītības sistēmas ir dažādi un kompleksi. Svarīgi ir laikus identificēt iespējamus riska jauniešus un izmantot daudzveidīgus instrumentus un metodes atbilstoši katra indivīda vajadzībām. Vairākiem šādu jauniešu (pēc ekspertu atzinumiem – apmēram 75%) ir nepieciešams tikai neliels atbalsts mācību motivācijas atjaunošanai, piemēram, konsultācija pie psihologa, palīdzība apgūt iekavēto mācību vielu un tikt galā ar mājas darbiem.

Pētījuma secinājumos un semināra diskusijās īpaši akcentēta preventīvo pasākumu loma, jo būtu nepareizi koncentrēt resursus tikai uz korigējošiem pasākumiem, kad jau iestājušās negatīvās sekas. Nepieciešams padziļināt skolotāju izpratni par to, kā veidot jauniešu karjeras vadības vai dzīves prasmes un

izglītības uz darbu) vai krīzes periodos. Tam nepieciešama secīga multidisciplināra pieeja, plānojot prasmju apguvi pakāpeniski un secīgi jau no pašas pirmās skolas dienas.

Pētījumā uzsvērts, ka jāveido jauniešu izpratne par savas dzīves karjeras vadību un ar to saistīto izglītības un prasmju apguves nozīmību. Jauniešiem ir arī jāzina, kur un kādi karjeras atbalsta pakalpojumi ir pieejami, un jāprot izmantot visas iespējamās karjeras atbalsta iespējas: informācijas resursi, karjeras konsultantu un citu speciālistu pakalpojumi.

Vēl viens pētījuma secinājums, kas guva lielu atbalstu, ir saistīts ar ciešas sadarbības veidošanu ar darba devējiem. Mūsdienās, kad notiek straujas demogrāfiskas un darba vides izmaiņas, kad raksturīga pāreja no noteiktības jeb paredzamības uz nepastāvību, ir vienlīdz svarīgi radīt iespējas jauniešiem izprast reālo darba pasauli prakšu vai darba izmēģinājumu veidā un arī darba devējiem iepazīt un izvērtēt nākamās paaudzes darbinieku potenciālu.

Karjeras vadības prasmes tiek uzskatītas par vadošām individuālām prasmēm, kas palīdz plānot, organizēt, vadīt un kontrolēt savu iekšējo un ārējo resursu efektīvu izmantošanu dzīves mērķu sasniegšanai, lai ikkatrs spētu uzņemties atbildību par savas karjeras attīstības vadību mūža garumā. Prasme mācīties, sociālās, pilsoniskās un starpkultūru prasmes, kā arī iniciatīvas un uzņēmējdarbības gars ir nepieciešams, lai būtu motivēts mācībām, mērķtiecīgi sevi pilnveidotu un spētu atrast un saglabāt darbu.

Karjeras izvēle Somijā

Jelgavas reģionālais Pieaugušo izglītības centrs ir viens no lielākajiem pieaugušo izglītības centriem Latvijā un aktīvi izmanto mūžizglītības projektu piedāvātās iespējas. Trīs centra darbiniekiem bija iespēja iepazīties ar Somijas kolēģu pieredzi *Leonardo da Vinci* mobilitātes projektā „Pieredzes apmaiņa par inovatīvām pieejām karjeras attīstības veicināšanai”, apmeklējot Tamperes pieaugušo profesionālās izglītības centru.

Ingrīda Muraškovska,

Jelgavas reģionālā Pieaugušo izglītības centra direktores vietniece:

Somija ir viena no tām Eiropas valstīm, kur ir augsta izglītības kvalitāte un efektīva karjeras attīstības atbalsta sistēma. Kā tas tiek panākts? Ko varam mācīties no ziemeļu kolēģiem? Šie jautājumi rosināja pieteikt projektu. Somijā mēs iepazīnām sistēmu, kuras centrā ir cilvēks. Katrs posms un visa izglītības organizācija ir pārdomāta tā, lai noteiktu, piedāvātu un palīdzētu īstenot katram cilvēkam atbilstošu izglītības piedāvājumu. Pārsteidza individuāla pieeja karjeras izvēles un mūžizglītības veicināšanā. Turklāt Somijā gan augstākā, gan pieaugušo izglītība ir bez maksas.

Projekta gaitā bija iespēja iepazīt karjeras konsultantu ikdienu Darba aģentūrā. Konsultēšana kā atsevišķs pakalpojums Somijā sāka attīstīties 70-tajos gados. Bija vajadzīgi strādnieki rūpnīcās, un bija daudz sieviešu ar maziem bērniem, kuras palika mājās. Lai iesaistītu viņas darba tirgū, izveidoja programmu, kā soli pa solim rast profesionālo piepildījumu. Tika pat rīkoti īpaši kursi – kā uzvesties darba vietā. Vēlāk izveidoja nākamo kursu variantu, kurš sniedza ieskatu izglītības sistēmā, kā arī izmantoja psiholoģiskos testus.

1993. gadā Somijā bija ap 20% bezdarbnieku, tika slēgtas bankas, rūpnīcas. Karjeras konsultanti sagatavoja trīs mēnešu kursus bezdarbniekiem. Mācības notika nelielās 12-15 cilvēku grupās, norisinājās individuālas intervijas un kopīgas

nodarbības. Šajosursos tika noskaidrots, kāda ir izglītības sistēma, kā cilvēks šādā situācijā tomēr var virzīties uz priekšu, kas jādara, lai cilvēks pieņemtu profesijas maiņu, kā panākt, lai arī viņa ģimene to saprastu utt. Būtiska bija uzņēmēju pre-timnākšana, dodot iespēju pasniedzējiem kopā ar saviem studentiem apmeklēt dažādas darba vietas. Tur norisinājās sešas nedēļas ilgi darba treniņi jeb izmēģinājumi, kuru gaitā studenti kopā ar uzņēmuma pārstāvi pārliecinājās, vai un kā cilvēkam noteikts darbs ir piemērots. Individuālajās intervijās karjeras konsultants, izmantojot anketas un diskutējot ar studentu, palīdzēja izvēlēties turpmāko dzīves ceļu. Rezultātā tapa individuālais plāns – karjeras konsultanta ieteikums, kādā jomā cilvēks varētu strādāt. Patlaban Somijā ar likumu ir noteikts, ka savam individuālajam izglītības plānam ir jābūt katram pieaugušo izglītības dalībniekam.

Individuālajam plānam ir trīs līmeņi.

- Cilvēks meklē darbu. Ir jāsaprot viņa prasmes – viss, kas varētu iespaidot viņa mācīšanos: ko viņš jau zina, kāda ir darba pieredze, dzīves situācija, mācīšanās spējas. Tas palīdz saprast, kurā no trijiem profesionālajiem līmeņiem viņš var mācīties. Ja redz, ka cilvēks jau pārzina jomu, tad viņam nav jāmacās. Viņu nosūta uz darba vietu un rekomendē. Pretendents pats domā, kā parādīt un pierādīt, ko viņš māc. Izvērtēšanas komisijā ir iesaistīti trīs profesionāļi: izglītības iestādes pasniedzējs, darba devējs un profesionālis specialitātē. Ja komisija nolēm, ka pretendents ir gatavs darbam, tad viņu var pieņemt darbā bez apmācības. Ja cilvēkam ir mācību grūtības, tad viņš sākumā apmeklē atbalsta programmu, kurā viņam palīdz noteikt vēlamu studiju programmu.

- Students ir izvēlējis izglītības programmu. Kopīgi ar izglītības menedžeri vai skolotāju, kurš vada programmu, tiek veidots individuālais studiju plāns. Tajā tiek konkretizēts mācību process

No kreisās: JR PIC direktore Sarmīte Vīksna, direktores vietniece Ingrīda Muraškovska, JR PIC Skolu nodaļas vadītāja Skaidrīte Bukbārde

tieši šim cilvēkam: kuras tēmas un nodarbības ir jāapmeklē obligāti, kuras nav nepieciešams apmeklēt, jo ir zināšanas vai atbilstoša pieredze, par ko ir nepieciešamas papildu konsultācijas. Programmas vadītājs nosaka starpposmu rezultātus un pārliecinās, vai tie atbilst individuālajam plānam paredzētajam.

- Eksāmenu plāns. Tajā tiek apzināts, kāds atbalsts jāsniedz studentam, lai viņš varētu pēc iespējas labāk sagatavoties eksāmenam un to veiksmīgi nokārtot. Gan students, gan mācību iestāde, gan valsts ir ieinteresēta, lai apmācāmais iegūtu kvalifikāciju un integrētos darba tirgū. Pastāv pat noteikums, ka mācību iestāde, kura uzņem bezdarbnieku savā profesionālās izglītības programmā, ir atbildīga par to, lai viņš pēc kursu noslēguma iestātos darbā.

Somijā gūtie iespaidi pārliecina, ka karjeras atbalsts un karjeras izvēle nav vienreizēja aktivitāte. Tā, gluži tāpat kā mūžizglītība, ir nepārtraukts process cilvēka dzīves garumā. Veidojot šo procesu prasmīgi un mērķtiecīgi, atklājas bagātīgs cilvēkresursu attīstības potenciāls.